

Dolara dönelim kur zararı yazmaktan kurtulalım (!)

Uluslararası finansal danışmanlar olarak son zamanlarda yine sıklıkla duyduğumuz eski ve ünlü bir argüman: ‘madem yabancı para banka kredilerinden ve yükümlülüklerden büyük zarar yazıyoruz, biz de mali tabloları yabancı para biriminde çıkarırız bu zararlardan kurtuluruz’ şeklinde.

Hadi herşeyden önce, fonksiyonel para birimini henüz 8 nolu tanımlar maddesinde ‘ana makroekonomik ortamın para birimidir’ diye tanımlayan, 9. maddesinde belirtilen ana kriterleri faaliyet gösterilen ülkenin para birimini işaret eden, BC5 de IASB nin altta yatan gerçek ekonomiyi gözardı edip yapılan ticari işlemlerin para birimine odaklanan ve dolayısıyla birden fazla para birimi arasında tercih yapma şansını veren SIC-19 dan duyduğu rahatsızlıktan ötürü IAS 21 de bu tanımları getirmiş olduğunu vurgulayan IAS 21 nolu standardın ilkelerini yerine getirebildiğimizi ve artık TL yerine USD finansal tablo çıkarabildiğimizi varsayalım (Tabi ülkemizde, ticari faaliyet düzeninde hiçbirşey değişmezken birden fazla defa fonksiyonel para birimi değiştiren işletmeler gibi ironik bir durum olduğunu da vurgulamamız gerekiyor).

Peki TL yerine USD para biriminde finansal tablo çıkarmak ne işimize yarayacak?

Bilançomuzun pasifinde duran yabancı para banka kredileri veya yükümlülüklerin değeri azalacak mı? Tabi ki hayır.. aynı TL karşılığa gelen USD para biriminde görünecekler.

Hepimizin bildiği gibi, özkaynaklarımızın artması için ya pasifdeki yükümlülükler azalmalı, ya da aktifteki varlıklar artmalı. Pasifimizin büyük kısmını oluşturan yabancı para yükümlülük ve banka kredilerinde bir azalma olmayacaksa mali tablolarımızı USD para biriminde çıkarmaya ne gerek var? Tamam artık kur zararı diye birşey yok, ama gelir tablomuzdaki finansal giderimiz artık USD olarak gösteriliyor ve rapor tarihindeki TL kuru ile çarptığımızda bu kur zararlarını da içine alan aynı finansman gideri tutarı yine karşımıza çıkıyor, yani gelir tablosunda da bir avantajlı durum yok.

Bir de üstüne USD para biriminde finansal tablo çıkarmanın getirdiği sistemsel altyapı ile raporlama ve muhasebe yüklerini de düşünün.

Peki o zaman bu eski ve ünlü argüman neden hala bu kadar yaygın olarak konuşulmaya devam ediyor.

Tabi ki bu argümanı uluslararası finansal raporlama konusundaki bilgi eksikliğine bağlayıp kolaycı bir cevap vermeyeceğiz. Ama konuyu da net şekilde ortaya koymakta fayda var.

TL yerine yabancı para fonksiyonel para birimi kullanıldığında avantaj getirecek tek durum, net parasal olmayan varlık pozisyonu pozitif olan şirketlerde söz konusu. Diğer bir deyişle, aktifinde tarihi maliyetten TL olarak taşımakta olduğu yüklü parasal olmayan varlıkları (maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, iştirakler, vb.) örneğin USD tarihi maliyetten taşıdığınızda normalde gösterdiğinizden daha yüksek TL karşılık gösterecek dolayısıyla TL karşılık anlamında varlıklarınızı ve bu yolla özkaynaklarınızı artırmış olacaksınız (IAS 36 değer düşüklüğü ilkelerini ayrıca dikkate almanız gerekiyor, konuyu dallandırıp budaklandırmamak amacıyla burada detaylandırmıyoruz).

Yani, TL yerine USD fonksiyonel para biriminde finansal tablo düzenleyecek iseniz aktifinizde tarihi maliyetten taşınan önemli boyutlarda varlıklarınız olmalı ki bu zor dönüşüm sürecinde göstereceğiniz emeğe değsin.

Bu arada unutmayın ki, yeniden değerlendirme yöntemiyle TL finansal tablolarınızda da bu tarihi maliyetten taşınan varlıkların değerlerini zaten yükselttiniz. USD ye geçtiğinizde bu fonların da büyük ölçüde ortadan kaybolacağını unutmayın (USD nin sürekli değer kazandığı varsayımıyla).

Dolayısıyla şimdi TL yerine USD para biriminde finansal tablo çıkarmanın işletmenize ne fayda getireceğini tekrar değerlendirmenizde fayda olduğunu düşünüyoruz.

Son olarak, bu gibi kaygılar yüzünden IFRS 9 nolu standardın yaklaşık üçte birlik bölümünün riskten korunma muhasebesine ayrılmış durumda olduğunu vurgulamak isteriz. Kur zararları ile ilgili şikayet ettiğiniz muhasebesel eşitsizliğin ('accounting mismatch') tek çözümü riskten korunma muhasebesinde yatıyor.

Bu yüzdendir ki 21 no'lu Döviz Kurlarındaki Değişimlerin Etkisi standardının henüz başındaki 'Kapsam' kısmının 5. Maddesinde 'Bu standart, yabancı para bilanço kalemlerine yönelik riskten korunma muhasebesi ilkelerini kapsamaz, o ilkeler bu standarda istisnadır' diyor...